

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор,
полковник поліції

Александр Моргунов Олександр МОРГУНОВ

18.04 2025 р.

ВИСНОВОК

щодо публічної презентації наукових результатів дисертації Ремез Катерини Ігорівни за темою «Адміністративно-правові засади відповідальності за податкові правопорушення», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право, затвердженої Вченою радою ДДУВС від 28 жовтня 2021 року (протокол № 2)

ВИТЯГ

з протоколу спільного засідання кафедри адміністративного права і процесу, кафедри адміністративно-правових дисциплін та публічного управління, кафедри теорії держави і права від 16 квітня 2025 року

Голова – доктор юридичних наук, професор Логвиненко Б.О.

Секретар – доктор філософії з галузі знань право Пісоцька К.О.

Присутні:

доктор юридичних наук, професор Юнін О.С., доктор юридичних наук, професор Собакарь А.О., доктор юридичних наук, професор Миронюк Р.В., доктор юридичних наук, професор Савіщенко В.М., доктор юридичних наук, професор Пиріг І.В., доктор юридичних наук, професор Шаблистий В.В., доктор юридичних наук, професор Золотухіна Л.О., доктор юридичних наук, професор Кононець В.П., доктор юридичних наук, професор Дараган В.В., доктор юридичних наук, доцент Резворович К.Р., доктор юридичних наук, професор Боняк В.О., доктор юридичних наук, старший науковий співробітник Березняк В.С., кандидат юридичних наук, доцент Лещенко Д.С., кандидат юридичних наук Молчанов Р.Ю., кандидат юридичних наук, доцент Дрок І.С., кандидат юридичних наук, доцент Нестерцова-Собакарь О.В., кандидат юридичних наук Дзюба І.В., доктор філософії з галузі знань право Бобрішова Л.В.

З присутніх – 8 докторів юридичних наук та 6 кандидатів юридичних наук (докторів філософії) – фахівців за профілем поданої на розгляд дисертації.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення дисертаційного дослідження Ремез Катерини Ігорівни за темою «Адміністративно-правові засади відповідальності за податкові правопорушення», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» щодо її рекомендації для попереднього розгляду та захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

СЛУХАЛИ:

Доповідь здобувача ступеня доктора філософії Ремез Катерини Ігорівни за темою «Адміністративно-правові засади відповідальності за податкові правопорушення», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

У своїй доповіді вона визначила мету, задачі, предмет, об'єкт і методи дослідження, розкрила структуру роботи та основні її положення, показала їхню новизну, теоретичне та практичне значення, а також обґрунтувала актуальність обраної теми дисертаційної роботи.

Дисертантка зазначила, що тема дослідження є надзвичайно актуальною з огляду на сучасні соціально-економічні, правові та безпекові виклики, які стоять перед Україною. Функціонування податкової системи набуває нового змісту в умовах воєнного стану, коли держава потребує максимально ефективного та стабільного наповнення бюджету, а податкова дисципліна — перетворюється на ключовий елемент національної безпеки.

Водночас недосконалість чинного законодавства, колізії між нормами Податкового кодексу та Кодексу України про адміністративні правопорушення, відсутність чітких критеріїв для кваліфікації податкових правопорушень, а також нестача дієвих механізмів притягнення до юридичної відповідальності — усе це створює правову невизначеність, знижує довіру громадян до податкової системи та сприяє тінізації економіки.

Особливу увагу заслуговує й проблема належного врегулювання вини платників податків, особливо у випадках, коли дії були вчинені ненавмисно, через об'єктивні обставини, або внаслідок прогалин у правовому полі. Ці чинники посилюють потребу в науковому осмисленні, уніфікації та модернізації правозастосовної практики у сфері податкової відповідальності, що й визначило наукову та практичну значущість проведеного дослідження.

Мета дисертації полягає у виробленні цілісної концепції формування правових механізмів регулювання адміністративної та іншої відповідальності за податкові правопорушення, виявленні проблемних аспектів застосування норм адміністративного та фінансового права в цій сфері, а також виробленні пропозицій та рекомендацій щодо вдосконалення законодавства для підвищення ефективності запобігання, виявлення та притягнення до відповідальності винних осіб за податкові правопорушення в Україні.

Основними завданнями дослідження стали: теоретичне обґрунтування природи юридичної відповідальності в податковій сфері; класифікація податкових правопорушень; дослідження суб'єктивної сторони податкових правопорушень; аналіз процедур застосування відповідальності; вивчення

міжнародного досвіду; розробка пропозицій з удосконалення національного законодавства.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері застосування юридичної відповідальності за податкові правопорушення. Предметом – адміністративно-правові засади такої відповідальності.

Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять: узагальнення результатів діяльності Міністерства фінансів України, органів Державної податкової служби України, статистичні матеріали Державної служби статистики України за 2018-2023 рр., матеріали опублікованої судової практики, у тому числі й практики ЄСПЛ.

До основних положень, що характеризують вирішення поставленої в роботі мети здобувачка запропонувала віднести:

1) вироблення цілісної наукової концепції адміністративно-правового забезпечення відповідальності за податкові правопорушення, яка поєднує теоретичне осмислення сутності податкової відповідальності з механізмами її практичної реалізації, враховуючи цифровізацію та глобалізацію;

2) обґрунтування відсутності підстав для виділення податкової відповідальності як самостійного виду юридичної відповідальності. Натомість доведено її інтегративну природу, яка поєднує ознаки адміністративної, фінансової та кримінальної відповідальності;

3) визначення функціональної структури податкової відповідальності: охоронну, регулятивну, стабілізаційну, превентивну, штрафну, відновлювальну, стимулювальну, компенсаційну та виховну;

4) уточнення поняття і складу податкового правопорушення, а також запровадження диференціації його видів за критеріями наслідків, об'єкта посягання та рівня суспільної небезпеки;

5) розроблення підходів до врахування суб'єктивної сторони податкового правопорушення, зокрема форми вини, мотивів та цілей, з пропозицією щодо їх чіткого закріплення в Податковому кодексі України;

6) формулювання науково обґрунтованих пропозицій щодо впровадження презумпції невинуватості у сфері податкової відповідальності та судового порядку накладення санкцій;

7) обґрунтування пропозицій щодо створення єдиної інформаційної бази податкових правопорушень з метою уніфікації санкцій, підвищення прозорості та усунення дублювання відповідальності;

8) узагальнення та адаптація до національного контексту найкращих зразків міжнародного досвіду – зокрема:

проаналізовано практику Сполучених Штатів Америки щодо градації рівнів відповідальності залежно від характеру та наслідків порушень, із фокусом на принцип пропорційності. В межах адаптації враховано специфіку української правової системи, що дозволило сформувати моделі гнучкого реагування на правопорушення з урахуванням соціального та правового контексту;

враховано досвід Польщі щодо посилення захисту прав учасників правовідносин, зокрема впровадження додаткових механізмів апеляційного та

досудового оскарження. Здійснено правову трансляцію ключових елементів цієї моделі в умовах українського законодавства з метою підвищення ефективності правового захисту;

досліджено німецьку модель обчислення пені, яка орієнтована на економічну логіку й стимулює своєчасне виконання зобов'язань. Проведено критичне порівняння з українською практикою та запропоновано шляхи модернізації чинного підходу, включно з удосконаленням методики нарахування пені та визначенням її верхніх меж.

Узагальнення цих моделей дозволило не лише сформулювати цілісну концепцію адаптації міжнародних підходів, але й розробити низку конкретних пропозицій щодо вдосконалення нормативного регулювання в Україні.

Основні результати дисертації використовуються у правотворчості, практичній діяльності та освітньому процесі. Вони доповідалися на науково-практичних конференціях та круглих столах.

Основні положення, сформульовані в дисертації, відображено в дев'яти наукових публікаціях, чотири з яких опубліковані у наукових фахових виданнях України, а також у п'яти тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Проведене дослідження дозволило сформулювати комплексну наукову концепцію відповідальності за податкові правопорушення та зробити низку висновків, які мають важливе теоретичне й прикладне значення для науки адміністративного права.

Після доповіді Ремез К.І. відбулася дискусія, під час якої здобувачка відповіла на запитання присутніх щодо структури роботи, методологічної та теоретичної основи дослідження, висновків, які отримано за підсумками виконаної наукової роботи, а саме:

Запитання Дрок І.С.: У чому полягає Ваша принципова позиція щодо неможливості виділення податкової відповідальності як окремого виду юридичної відповідальності?

Відповідь: Дякую за запитання. У своїй роботі я дійшла висновку, що виділення податкової відповідальності як самостійного виду юридичної відповідальності є недоцільним і навіть потенційно небезпечним з точки зору правової системності. Це пов'язано з тим, що податкові санкції не мають унікальних процесуальних механізмів чи санкційного змісту, які б радикально відрізнялися від адміністративної чи фінансової відповідальності. Їх інтеграція у вже існуючі механізми дозволяє забезпечити правову визначеність, уникнути дублювання, та не створювати нові колізії у правозастосуванні.

Запитання Пісоцької К.О.: Ви згадуєте про потребу у створенні єдиної системи обліку податкових правопорушень. Які саме дані мають у ній міститися і хто має адмініструвати цю систему?

Відповідь: Дякую за запитання. У запропонованій системі мають фіксуватися всі випадки накладення податкових санкцій, їхній характер (штраф, пеня, інше), підстава, суб'єкт, якого притягнуто, орган, що ухвалив рішення, результат оскарження (якщо було), а також обставини повторності. Така система має адмініструватися Державною податковою службою, з

можливістю доступу для інших контролюючих та судових органів, і слугуватиме гарантією уникнення дублювання відповідальності та зловживань.

Запитання Молчанова Р.Ю.: У роботі Ви згадуєте про іноземний досвід. Чому саме модель США та Німеччини виявилися для Вас найбільш релевантними?

Відповідь: Дякую за запитання. США та Німеччина мають глибоко структуровані підходи до податкової відповідальності, які охоплюють як принципи, так і процедури. Зокрема, у США є чітко диференційовані штрафи залежно від наміру платника, а у Німеччині запроваджено надзвичайно системну модель нарахування пені, що дозволяє враховувати добросовісність платника та уникати надмірного фіскального тиску. Ці елементи, на мою думку, можуть бути адаптовані в Україні з відповідною правовою модифікацією.

Запитання Логвиненка Б.О.: Ви висуваєте пропозиції щодо врегулювання суб'єктивної сторони податкового правопорушення. Чим саме ці пропозиції є новими для українського права?

Відповідь: Дякую за питання. Новизна полягає в акценті на необхідності чіткого законодавчого закріплення обов'язку доведення вини платника, форми вини (умисел або необережність), особливостей визначення вини юридичних осіб. На сьогодні такі норми або відсутні, або мають декларативний характер. У своїй роботі я запропонувала конкретні параметри для відображення в Податковому кодексі – наприклад, включення мотивів правопорушника, стандарту доказування та врахування обставин, які впливають на міру відповідальності.

Запитання Резворович К.Р.: Яким чином Ваші пропозиції враховують особливості правозастосування в умовах воєнного стану?

Відповідь: Дякую за запитання. Воєнний стан вимагає адаптації системи відповідальності до умов, коли економіка працює у надзвичайних умовах, а багато платників перебувають у вразливому становищі. У зв'язку з цим я запропонувала, зокрема, встановити законодавчі підстави для звільнення від відповідальності у разі відсутності вини, спричиненої форс-мажором, забезпечити гнучкість в оцінці поведінки платників, а також унормувати порядок застосування пом'якшуючих обставин у процедурі оскарження податкових санкцій.

Після відповідей на запитання було надано слово для оприлюднення висновку по дисертації науковому керівнику Ремез К.І. – Нестерцовій-Собакарь Олександрі Володимирівні – кандидату юридичних наук, доценту, доценту кафедри цивільно-правових дисциплін Дніпровського державного університету внутрішніх справ, яка підкреслила, що здобувачка обрала досить складну, дискусійну і, водночас, актуальну і важливу тему для свого наукового дослідження.

Було зазначено, що дисертаційна робота Ремез К.І. є результатом кропіткої науково-дослідної теоретичної діяльності. У сучасних умовах реформування системи оподаткування України питання забезпечення належної податкової дисципліни набуває особливої актуальності. Податкові правопорушення створюють серйозні загрози для економічної безпеки держави.

знижують ефективність фіскальної політики та підривають довіру громадян до податкової системи. У зв'язку з цим особливого значення набуває вдосконалення адміністративно-правового механізму реагування на такі порушення.

Адміністративна відповідальність за податкові правопорушення є ключовим інструментом правового впливу, що дозволяє оперативно й ефективно реагувати на випадки ухилення від сплати податків або порушення встановлених норм. Її нормативне забезпечення, підходи до правозастосування, а також узгодженість із іншими видами юридичної відповідальності потребують глибокого наукового осмислення та практичного вдосконалення.

Вивчення адміністративно-правових засад відповідальності за податкові правопорушення є не лише важливим з точки зору теорії права, а й вкрай необхідним для формування ефективної правозастосовної практики. Актуальність обраної теми обумовлена також активними змінами в законодавстві, спрямованими на адаптацію національного податкового регулювання до європейських стандартів. Результати виконаного наукового дослідження особливостей адміністративно-правового забезпечення реалізації юридичної відповідальності за податкові правопорушення становлять методологічну основу для створення єдиної концепції протидії цим негативним явищам у суспільстві, що вказує на актуальність та своєчасність підготовленої Ремез К.І. дисертації.

Мета і задачі дисертаційного дослідження сформульовані досить коректно, а цілісність дослідження забезпечується належним структуруванням матеріалу дисертації, яке є досить логічним і таким, що відповідає меті та задачам дисертаційного дослідження.

Належний рівень достовірності та обґрунтованості результатів дисертаційного дослідження Ремез К.І. забезпечується використанням всього спектру наукових підходів та методів пізнання складних юридичних явищ, зокрема таких, як діалектичний підхід, формально-юридичний, історико-правовий, порівняльно-правовий, системно-структурний, функціональний та інші методи пізнання.

Нормативною основою роботи є Конституція України, законодавчі акти України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, постанови Верховної Ради, акти Президента і Кабінету Міністрів України, нормативні акти центральних органів виконавчої влади.

Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять: узагальнення результатів діяльності Міністерства фінансів України, органів Державної податкової служби України, статистичні матеріали Державної служби статистики України за 2018-2023 рр., матеріали опублікованої судової практики, у тому числі й практики ЄСПЛ.

У результаті проведеного дослідження наведено теоретичне узагальнення та запропоновано нове розв'язання наукового завдання, спрямованого на вироблення комплексного підходу до вдосконалення правового регулювання відповідальності за порушення податкового законодавства, що включає поєднання теоретичних аспектів із практичними рекомендаціями,

спрямованими на усунення прогалин у чинному законодавстві, гармонізацію національних норм з міжнародними стандартами, зокрема положеннями Директив ЄС, а також запровадження інноваційних інструментів для підвищення ефективності правозастосування в умовах цифровізації та глобалізації суспільства.

Результатам дисертаційного дослідження Ремез К.І. притаманний належний рівень наукової новизни, при цьому дисертанткою певні положення сформульовані вперше, а низка вже відомих отримала свій подальший розвиток та удосконалення.

Оцінюючи формальні якості дисертації, можна стверджувати, що вона виконана в основному з дотриманням наукового стилю, авторські позиції викладені досить чітко і переважно належним чином аргументовані. Результати дисертаційного дослідження належним чином висвітлені у достатній кількості наукових статей, а також пройшли апробацію на різноманітних наукових конференціях та інших заходах.

Логічно поєднаним та цілісним є зміст роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, восьми підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Наукова новизна і практична цінність одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним з перших в науці адміністративного права комплексних досліджень підвищення ефективності формування та розвитку державної політики у сфері адміністративно-правового забезпечення примусового виконання судових рішень і рішень інших органів.

Практичне значення одержаних результатів полягає у виробленні комплексного підходу до вдосконалення правового регулювання відповідальності за порушення податкового законодавства, що включає поєднання теоретичних аспектів із практичними рекомендаціями, спрямованими на усунення прогалин у чинному законодавстві, гармонізацію національних норм з міжнародними стандартами, зокрема положеннями Директив ЄС, а також запровадження інноваційних інструментів для підвищення ефективності правозастосування в умовах цифровізації та глобалізації суспільства. Положення та висновки дисертації можуть бути підґрунтям для напрацювання дієвих пропозицій і рекомендацій, спрямованих на розв'язання проблем ефективного адміністративно-правового забезпечення застосування заходів відповідальності за податкові правопорушення.

Повнота висвітлення результатів дослідження зумовлена тим, що основні положення та результати дисертації викладено в 4 наукових статтях, що визначені як фахові з юридичних дисциплін, а також у 5 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

До того ж слід відмітити наполегливу працю здобувачки в процесі підготовки дисертації, попри те, що вона здійснювалась паралельно з трудовою діяльністю; її досить високий рівень правової підготовки; володіння правовою термінологією; прагнення спрямувати основне зусилля в роботі на удосконалення адміністративного законодавства щодо застосування заходів відповідальності за податкові правопорушення.

Таким чином, підкреслила Нестерцова-Собакарь О.В., дисертаційне дослідження Ремез Катерини Ігорівни за темою «Адміністративно-правові засади відповідальності за податкові правопорушення», являє собою закінчену науково-дослідну працю, що відповідає науковій спеціальності, за якою вона виконана. Кваліфікаційна наукова праця містить низку нових науково-обґрунтованих результатів у галузі адміністративного права, що у сукупності сприяють розв'язанню конкретних наукових задач, має істотне значення для науки, відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а отже роботу може бути рекомендовано до розгляду та захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Після цього слово було надано **рецензентам** наукової праці:

Доктор юридичних наук, професор Миронюк Р.В. відзначив високий рівень наукового дослідження Ремез К.І. Дисертаційне дослідження Катерини Ігорівни Ремез присвячено вкрай актуальній темі, яка знаходиться на перетині кількох важливих правових дисциплін: адміністративного, фінансового та податкового права. У сучасних умовах воєнного стану, коли податкова дисципліна має ключове значення для забезпечення фінансової стабільності держави, питання ефективного правового механізму притягнення до відповідальності за податкові правопорушення набуває особливого значення.

Актуальність теми зумовлена декількома об'єктивними факторами, зокрема: по-перше, нестабільною економічною ситуацією в Україні, що вимагає посилення контролю за податковими надходженнями та недопущення ухилення від оподаткування; по-друге, правовою невизначеністю у сфері кваліфікації та притягнення до відповідальності за податкові правопорушення, яка спричиняє колізії між положеннями Податкового кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення; по-третє, зростанням обсягів цифрової економіки, яка створює нові виклики для податкового контролю та потребує інноваційних правових рішень; по-четверте, потребою у гармонізації національного законодавства з правом Європейського Союзу, зокрема у сфері регулювання податкової відповідальності та застосування принципів правової визначеності, пропорційності, ефективності.

Особливу значущість дослідженню надає також його спрямованість на вирішення питань, які досі залишаються недостатньо розробленими в українській правничій науці – як-от природа податкової відповідальності, її відмежування від інших видів юридичної відповідальності, та проблема співвідношення вини юридичних і посадових осіб.

Водночас робота є не лише науково ваговою, а й високопрактичною: вона містить низку пропозицій щодо вдосконалення законодавства, формування єдиної системи обліку податкових правопорушень, а також впровадження спеціальних процедур, орієнтованих на ступінь суспільної небезпеки правопорушення. Усі ці підстави переконливо доводять, що дисертація Ремез К.І. відображає потребу часу, відповідає реаліям правозастосування і є вагомим

кроком до зміцнення податкової дисципліни в Україні на засадах законності та справедливості.

Дисертація є одним з перших в науці адміністративного права досліджень, спрямованого на вироблення комплексного підходу до вдосконалення правового регулювання відповідальності за порушення податкового законодавства, що включає поєднання теоретичних аспектів із практичними рекомендаціями, спрямованими на усунення прогалин у чинному законодавстві, гармонізацію національних норм з міжнародними стандартами, зокрема положеннями Директив ЄС, а також запровадження інноваційних інструментів для підвищення ефективності правозастосування в умовах цифровізації та глобалізації суспільства.

На виконання задач дослідження в межах дисертації було запропоновано концептуальні основи правової природи юридичної відповідальності за податкові правопорушення; визначено ключові правові та соціальні фактори, які зумовлюють необхідність встановлення юридичної відповідальності за порушення податкового законодавства; сформовано критерії класифікації нормативно-правових актів, які регулюють питання застосування юридичної відповідальності за податкові правопорушення; надано визначення поняття «податкове правопорушення» та його ключові ознаки; здійснено характеристику суб'єктивної сторони податкових правопорушень, враховуючи особливості вини та мотивів правопорушника; досліджено процедури застосування юридичної відповідальності за податкові правопорушення та виокремлено ключові види судового розгляду справ про податкові правопорушення; оцінено міжнародні підходи до регулювання відповідальності за податкові правопорушення та визначено шляхи їх інтеграції в українське законодавство; запропоновано шляхи вдосконалення адміністративно-правового забезпечення застосування юридичної відповідальності за порушення норм податкового законодавства.

Про актуальність теми дисертації К.І. Ремез свідчить також її відповідність виконанню положень Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26 березня 2021 р. № 12-21, Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30 вересня 2019 р. № 722, Національної стратегії доходів до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2023 р. № 1218-р, Національної економічної стратегії на період до 2030 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 03 березня 2021 р. № 179, Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 04 березня 2023 р. № 220, а також тем наукових досліджень Дніпровського державного університету внутрішніх справ «Теоретико-методологічні та прикладні проблеми державотворення та правотворення в Україні» (реєстраційний номер 0118U100436) та «Адміністративно-правові засоби забезпечення публічного порядку в Україні» (реєстраційний номер 0118U100442).

Загальне позитивне враження від представленого дослідження підкріплюється отриманими результатами, які характеризують його наукову новизну.

З метою розв'язання проблеми дублювання відповідальності за вчинення податкових правопорушень запропоновано створення єдиної системи обліку податкових правопорушень, що сприятиме забезпеченню прозорості в накладенні та обліку податкових санкцій, уникненню дублювань у застосуванні адміністративної, фінансової та кримінальної відповідальності за порушення норм податкового законодавства, спрощенню доступу адміністративних, судових і правоохоронних органів до інформації про вже накладені санкції, забезпеченню ефективного моніторингу податкових правопорушень та результатів розгляду справ щодо їх вчинення.

Обґрунтовано доцільність підвищення ефективності діяльності суб'єктів адміністративно-деліктної юрисдикції та правового регулювання у сфері податкових відносин шляхом створення цілісного законодавчого акту, який би комплексно визначав правовий статус, функції, систему, принципи та структуру податкових органів, замість часткового регулювання як у Податковому кодексі України, так і в окремих законах.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна забезпечується: по-перше, плідним використанням розгорнутої методології наукового дослідження правових явищ; по-друге, рівнем узагальнення теоретичних висновків і поглядів, викладених у вітчизняній та зарубіжній літературі, правових концепціях і відповідних програмах; по-третє, ретельним вивченням джерел позитивного права; по-четверте, належною апробацією результатів дослідження та їх оприлюдненням, відповідно до встановлених МОН України вимог

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових фахових виданнях. Повнота висвітлення результатів дослідження зумовлена тим, що основні положення та результати дисертації викладено в 4 наукових статтях, що визначені як фахові з юридичних дисциплін, а також у 5 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Дисертаційне дослідження виконане автором самостійно з використанням останніх досягнень теорії адміністративного права та процесу. Усі сформульовані в ньому положення, висновки та пропозиції обґрунтовані на основі особистих досліджень дисертанта. Для аргументації власних положень і висновків дослідник використовував напрацювання інших учених, належні посилання на які містяться у роботі.

Дисертацію оформлено відповідно до вимог, встановлених МОН України.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони мають як науково-теоретичну, так і практичну сферу застосування. Положення та висновки дисертації можуть бути підґрунтям для подальшого дослідження адміністративно-правового механізму застосування заходів відповідальності за порушення норм податкового законодавства.

Дискусійні положення дисертаційного дослідження. У цілому позитивно оцінюючи дисертацію Ремез К.І. необхідно висловити ряд зауважень, звернути

увагу на твердження, що викликають сумніви та можуть слугувати підґрунтям для дискусії під час її захисту:

1. Авторка дисертації справедливо наголошує на необхідності диференціації податкових санкцій залежно від тяжкості, характеру та повторності правопорушення, однак ці положення залишаються на рівні загальних рекомендацій. У роботі не подано чітких критеріїв для встановлення такої диференціації, що обмежує можливість практичного використання запропонованої моделі.

2. У дисертації слушно піднята проблема потенційного покарання добросовісних платників через недосконалість визначення вини в податковому праві. Проте конкретні механізми гарантування їхнього правового захисту майже не розглядаються. Немає детального аналізу процедур доказування добросовісності, ролі презумпції невинуватості, обов'язку податкових органів доводити вину тощо.

3. Незважаючи на багату теоретичну частину, у роботі явно не вистачає аналізу конкретних справ або систематизованої судової практики, яка могла б ілюструвати проблеми та суперечності у правозастосуванні. Це знижує переконливість окремих тверджень, які залишаються не підкріпленими реальними прикладами. Використання в роботі актуальних судових рішень, зокрема Верховного Суду або адміністративних судів, дозволило б глибше проаналізувати типові ситуації та запропонувати конкретні шляхи подолання виявлених проблем, особливо у питаннях доведення вини, класифікації порушень та застосування санкцій.

4. Не достатньо обґрунтованим є положення щодо необхідності «створення цілісного законодавчого акту, який би комплексно визначав правовий статус, функції, систему, принципи та структуру податкових органів, замість часткового регулювання як у Податковому кодексі України, так і в окремих законах», адже в роботі не наведено форму такого акту, його назву та структуру.

Слід зазначити, що висловлені зауваження не впливають на позитивну оцінку виконаної роботи і викликані скоріше наявністю новаторських ідей, а також складністю обраного предмету наукового аналізу.

На підставі викладеного Миронюк Р.В. зазначив, що дисертація «Адміністративно-правові засади відповідальності за податкові правопорушення», є завершеною самостійною працею, в якій отримано ряд нових науково обґрунтованих теоретичних результатів, що в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, що полягає у виробленні цілісної концепції формування правових механізмів регулювання адміністративної та іншої відповідальності за податкові правопорушення, виявленні проблемних аспектів застосування норм адміністративного та фінансового права в цій сфері, а також виробленні пропозицій та рекомендацій щодо вдосконалення законодавства для підвищення ефективності запобігання, виявлення та притягнення до відповідальності винних осіб за податкові правопорушення в Україні. Вона відповідає вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 та

Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її авторка – Ремез Катерина Ігорівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Доктор юридичних наук, професор Кононець В.П. відзначила достатній фаховий рівень дисертаційного дослідження Ремез К.І., виконаного на актуальну тему. Кононець В.П. зазначила, що проблематика юридичної відповідальності за податкові правопорушення завжди була актуальною та залишається і зараз в умовах дії правового режиму воєнного стану, адже саме податкова система забезпечує стабільність функціонування української економіки, ефективне наповнення державного бюджету. При цьому від якісної реалізації функції юридичної відповідальності за податкові правопорушення прямо залежить і дієвість усього реалізації податкового законодавства. В роботі чітко окреслена мета, що полягає у виробленні цілісної концепції адміністративно-правового регулювання відповідальності за податкові правопорушення, виявленні прогалин у законодавстві та правозастосуванні, а також формулюванні пропозицій для вдосконалення механізмів та процедур такої відповідальності. З огляду на це, підкреслила Кононець В.П., обґрунтованими є і основні завдання дослідження, серед яких: теоретичне обґрунтування природи юридичної відповідальності в податковій сфері; класифікація податкових правопорушень та законодавчих актів; дослідження суб'єктивної сторони податкових правопорушень; аналіз процедур застосування відповідальності; вивчення міжнародного досвіду; розробка пропозицій з удосконалення національного законодавства.

Автором вдало та доцільно висвітлено досліджувану проблематику за рахунок наведення статистичних даних, які окреслюють діяльність Європейського суду з прав людини щодо розгляду скарг проти України стосовно виконання рішень судів в частині розгляду податкових спорів, яка свідчить про те, що Україна за цими показниками займає 4 місце серед держав-членів Ради Європи.

Варто зазначити, що, незважаючи на неспростовну наукову глибину робіт попередніх дослідників даного питання, жодна з них не приділяє деталізованої уваги розробці концепції адміністративно-правового забезпечення відповідальності за податкові правопорушення в Україні, з'ясуванні змісту механізму її застосування, вироблення на цій основі науково-обґрунтованих пропозицій для удосконалення процедур правильного застосування норм адміністративного, фінансового та податкового законодавства.

Загальнотеоретична конструкція поданого матеріалу сформульована з урахуванням сучасних вимог, нових ідей і тенденцій. Ремез К.І. досягає вирішення поставлених в дисертації завдань за допомогою загальнонаукових та спеціальних методів дослідження.

Можна із впевненістю стверджувати, що дисертанткою вірно окреслено об'єкт і предмет дослідження, що дало змогу досягти значних теоретичних і

практичних результатів, які мають важливе значення для подолання проблем застосування відповідальності за податкові правопорушення.

В цілому рукопис дисертації Ремез К.І. є завершеною науковою працею, що характеризується єдністю змісту і логіки викладення, а також свідчить про значний особистий внесок в розвиток юридичної науки.

Структура дисертації є логічно довершеною, мова та стиль викладення матеріалу є науковими. Авторка в повній мірі розкрила зміст основних положень дисертації, що визначені межами предмету дослідження.

Загальне позитивне враження від дисертації Ремез К.І. акцентується її змістом, об'єктом, предметом, методами дослідження, а також положеннями і висновками, які характеризують її наукову новизну.

Здійснюючи оцінку наукового рівня дисертації та наукових публікацій здобувача, слід відмітити, що дослідження є структурованим, логічним, послідовним, відповідає заявленій меті та поставленим завданням у роботі.

Достовірність і наукова новизна одержаних результатів, при ознайомленні з дисертацією здобувача, а також з публікаціями за темою дослідження, не викликає сумніву. Кожний розділ дисертації завершується достатньо узагальненими висновками, що розкривають основні наукові досягнення, що на думку автора заслуговують на увагу.

Достатній рівень наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження, що в концентрованому вигляді знайшли відображення у сформульованих здобувачем наукових положеннях, висновках і рекомендаціях, забезпечений застосуванням комплексу наукових методів, що відповідають об'єкту, предмету, меті і задачам дослідження; здійсненням публікації наукових статей у 4 фахових виданнях та апробації основних ідей дослідження на 5 науково-практичних заходах.

Водночас при викладенні матеріалів дисертації виявлено окремі лексичні, граматичні, орфографічні помилки, логічні неточності викладення матеріалу в деяких підрозділах та висновках до розділів, які не мають принципового характеру, можуть бути легко усунуті та не впливають на зміст дисертації.

У цілому, при визнанні належного науково-теоретичного рівня роботи Ремез К.І. та її практичної значущості, слід зауважити, що це не виключає наявності критичних зауважень щодо окремих висновків та пропозицій автора, а саме:

Позитивно оцінюючи зміст дисертації в цілому, вважаємо за необхідне звернути увагу здобувачки на деякі положення, котрі, на наше переконання, потребують уточнення чи додаткової аргументації:

1. Аналіз дисертанткою правозастосовної практики та наукових підходів до застосування деліктних норм податкового законодавства вказують на наявність таких ключових проблем, що стосуються застосування відповідальності за податкові порушення, а саме: відсутність єдиної методики для розрахунку строків давності; неоднозначне трактування правових наслідків після закінчення строку давності; потреба уніфікації всіх норм, що стосуються адміністративної відповідальності за податкові порушення; складнощі у визначенні податкових правопорушень; наявність суперечностей у

формулюваннях правових норм. На наш погляд, таке ствердження дисертантки є недостатньо аргументованим і потребує додаткового висвітлення при публічному обговоренні під час захисту дисертації.

2. Досліджуючи питання співвідношення вини та відповідальності посадових осіб юридичної особи та самої юридичної особи, а також співіснування адміністративної та фінансової відповідальності за податкові правопорушення, які, безперечно, необхідно уніфікувати для підвищення ефективності такої відповідальності. Оскільки вина, як складова податкового правопорушення досі не має ані чітко визначеної дефініції, ані практики її доведення як контролюючими органами, так і судами при вирішенні податкових спорів. Хотілось би почути позицію авторки з приводу законодавчого врегулювання даного питання.

3. Потребує уточнення позиція авторки щодо визначення кола проблем впроваджених новацій, серед яких, запроваджений обов'язок контролюючого органу доводити винуватість платника податку у вчинених ним порушеннях. Проте ані визначення поняття «вина», ані методів та принципів її доведення Податковий кодекс України не містить. Наслідком цього може бути притягнення до відповідальності добросовісних платників податків, тоді як справжні правопорушники зможуть уникати відповідальності з причин недосконалості законодавчої техніки.

Проте, наведені зауваження носять дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку роботи, аналіз змісту якої свідчить про цілісність і самостійність проведеного дослідження, його актуальність.

На підставі викладеного вище можна зробити висновок, що дисертація Ремез К.І. за темою «Адміністративно-правові засади відповідальності за податкові правопорушення» являє собою закінчену науково-дослідну працю, що відповідає науковій спеціальності, за якою вона виконана. Дисертація Ремез К.І. є завершеним самостійним дослідженням, має наукову новизну та практичну спрямованість, містить низку нових науково-обґрунтованих результатів у галузі адміністративного права, відповідає вимогам наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а отже роботу може бути рекомендовано до розгляду та захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Доктор юридичних наук, доцент Резворович К.Р. відзначила актуальність теми дисертаційного дослідження, правильно обрані методи дослідження, з урахуванням поставленої мети, а також об'єкта та предмета дослідження. Резворович К.Р. наголосила, що робота має наукову новизну, адже автором вироблено концептуальні основи адміністративно-правового забезпечення відповідальності за податкові правопорушення, які включають: систематизацію правових механізмів притягнення до відповідальності за

податкові правопорушення з урахуванням взаємодії адміністративної, фінансової та кримінальної складових; визначення специфіки відповідальності у сфері податкових правовідносин, яка полягає в інтеграції фінансових санкцій, адміністративно-каральних заходів і кримінальних покарань залежно від тяжкості правопорушення; розробку принципів правової визначеності, пропорційності та ефективності, забезпечуючи збалансоване застосування різних видів відповідальності у податкових правовідносинах; формування пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правового регулювання механізмів відповідальності, зокрема шляхом уніфікації підходів до розгляду податкових правопорушень та запровадження спеціальних процедур, які враховуватимуть ступінь їх суспільної небезпечності. Загалом дисертація Ремез Катерини Ігорівни за темою «Адміністративно-правові засади відповідальності за податкові правопорушення» є завершеною науковою працею, відповідає всім вимогам, які висуваються до даного виду робіт та може бути рекомендована до разової спеціалізованої вченої ради для захисту.

Доктор юридичних наук, професор Шаблистий В.В. відзначив, що дисертаційне дослідження виконане якісно, на високому науковому рівні, отримані результати є об'єктивними. Позитивним моментом роботи є вміння автора обґрунтовувати власну думку, проводити наукову дискусію із вченими, послідовно, логічно та системно викладати матеріал.

Структурно вдалою видається побудова змісту дисертації. Переконливими варто назвати загальні висновки, якими показана ступінь вирішеності проблеми, що визначена у вступі до роботи.

Дисертаційне дослідження Ремез К.І. виконане відповідно до вимог МОН України. Авторка дослідження має достатню кількість наукових статей у фахових виданнях та опублікованих тез виступів на конференціях. Дисертаційна робота виконана самостійно, має комплексний і завершений характер.

Здобувачка акцентувала увагу на окремих положеннях роботи, що заслуговують на увагу, є цікавими та ґрунтовними. Актуальність, завдання, наукова новизна та висновки, в цілому відповідають вимогам, встановленим МОН України. Але, разом з тим вказала на окремі положення, які носять спірний характер та потребують уточнення, зокрема, потребує більшого використання в роботі емпіричного матеріалу – результатів узагальнення судової практики розгляду справ, пов'язаних із податковими спорами.

Загалом, результати дисертаційного дослідження мають, безумовно, як теоретичне, так і практичне значення. Тому дисертаційна робота Ремез Катерини Ігорівни за темою «Адміністративно-правові засади відповідальності за податкові правопорушення» підготовлена на достатньому науковому та методологічному рівні і в цілому заслуговує позитивної оцінки, тому може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Доктор юридичних наук, професор Логвиненко Б.О. наголосив на тому, що інститут примусового виконання судових рішень є малодослідженим елементом у структурі адміністративного права, в основному він піддавався науковому аналізу через призму кожного окремого виду провадження без

грунтовного формування цілісної концепції цього інституту в цілому, що відповідно зумовлює беззаперечну актуальність теми дослідження.

Робота відповідає вимогам МОН України, які встановлені для робіт такого виду. Дисертантка виконала завдання поставлені на початку дослідження, яке присвячене вирішенню актуальної теми для суспільства та держави в цілому. Отже, дисертація Ремез Катерини Ігорівни за темою «Адміністративно-правові засади відповідальності за податкові правопорушення» є завершеною, самостійною науковою працею та може бути рекомендована до публічного захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Кандидат юридичних наук, доцент Дрок І.С. вказала на актуальність теми, на високий рівень роботи і зазначила, що зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань, самостійністю і цілісністю проведеного дослідження, що дозволило досягти поставленої мети, виконати дослідницькі задачі і повністю розкрити тему дослідження. Дисертаційне дослідження Ремез Катерини Ігорівни за темою «Адміністративно-правові засади відповідальності за податкові правопорушення» підготовлено на достатньому науковому та методологічному рівні і може бути рекомендовано до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Кандидат юридичних наук Молчанов Р.Ю. зазначив, що аналіз дисертації Ремез Катерини Ігорівни за темою «Адміністративно-правові засади відповідальності за податкові правопорушення» дозволяє зробити висновок про ґрунтовну теоретичну підготовку авторки, а також про розуміння нею правової природи інституту відповідальності за податкові правопорушення, а також особливостей адміністративно-правового забезпечення. Дисертація являє собою цілісну і завершену роботу, вирізняється концептуальністю дослідження, практичною значущістю одержаних результатів. Актуальність наукового дослідження не викликає сумнівів і заперечень.

Проте, як і будь-яке інше наукове дослідження, робота Ремез К.І. не позбавлена окремих недоліків. Зокрема, цілком логічним продовженням представленої наукової концепції могла б стати розробка підзаконного нормативно-правового акта – у формі інструкції, порядку або положення – щодо уніфікації процедур застосування заходів юридичної відповідальності за податкові правопорушення. Такий акт дозволив би врегулювати окремі процесуальні аспекти, встановити єдині стандарти притягнення до відповідальності, забезпечити узгодженість дій податкових та адміністративних органів, а також посилити гарантії прав платників податків.

Загалом дисертаційне дослідження Ремез Катерини Ігорівни за темою «Адміністративно-правові засади відповідальності за податкові правопорушення» виконано на належному науковому рівні, відповідає вимогам, що ставляться до робіт такого виду і вирішує ряд важливих для адміністративно-правової науки завдань. Робота може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Ремез Катерини Ігорівни за темою «Адміністративно-правові засади відповідальності за податкові правопорушення», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Обґрунтування вибору теми дослідження. Податкова система є ключовою складовою економіки кожної держави, оскільки забезпечує наповнення державного бюджету, реалізацію соціально-економічної політики та підтримання суспільного добробуту. Разом з тим ефективність функціонування податкової системи залежить від наявності дієвого механізму відповідальності за податкові правопорушення, який забезпечує дотримання норм податкового законодавства. В умовах сучасних економічних викликів, загострених глобалізацією, економічними кризами та зміною підходів до оподаткування, необхідність удосконалення адміністративно-правових засад відповідальності за податкові правопорушення набуває особливого значення. Початок повномасштабного вторгнення збройних сил росії різко загострив це питання, адже економіка України опинилася у складному становищі через такі чинники, як значні оборонні витрати, масова міграція громадян, релокація бізнесу (передусім у сфері ІТ), що спричинило відтік великої кількості платників податків.

Так історично склалося, що належна сплата податків не може бути забезпечена виключно за допомогою методу переконання, а система оподаткування не здатна ефективно працювати без інституту відповідальності. Оскільки значну частину надходжень до державного бюджету становлять саме податки, а ухилення від їх сплати зменшує суму цих надходжень, то держава постійно намагається розробити максимально каральний механізм для тих, хто не лише ухиляється від їх сплати, але й вчинює інші порушення, пов'язані з їх обліком, нарахуванням та сплатою.

Значущість податкової дисципліни для держави та суспільства за таких умов ще більше зростає, яка наразі детермінована великою кількістю податкових правопорушень, що завдають значної шкоди державному бюджету, підриваючи фінансову стабільність країни; недосконалістю механізмів притягнення до юридичної відповідальності, що стимулює ухилення від сплати податків та розвиток «тіньової» економіки; недоліками чинного податкового та адміністративного законодавства, насамперед в частині відсутності чітких критеріїв для кваліфікації податкових правопорушень; недостатньо визначених механізмів притягнення до адміністративної відповідальності; обмеженості адміністративно-правових санкцій, які не відповідають сучасним реаліям; наявності суперечностей між Податковим кодексом України та Кодексом України про адміністративні правопорушення.

Також проблемним та невирішеним питанням досі залишається співвідношення вини та відповідальності посадових осіб юридичної особи та власне юридичної особи, а також співіснування адміністративної та фінансової відповідальності за вчинення податкових правопорушень.

Нещодавні зміни до податкового законодавства по-перше, суттєво збільшили розмір санкцій за податкові порушення, подекуди прирівнявши їх розмір до власне податкового зобов'язання, по-друге, були введені нові доктринальні поняття, як наприклад, вина платника податку. Більше того відновлення заходів контролю бізнесу у 2021 році викликало необхідність термінового впровадження у життя новел податкового законодавства, що одразу призвело до визначення кола проблем впроваджених державою новацій, серед яких, наприклад, запроваджений обов'язок контролюючого органу доводити винуватість платника податку у вчинених ним порушеннях. Проте ані визначення поняття «вина», ані методів та принципів її доведення Податковий кодекс України не містить. Наслідком цього може бути притягнення до відповідальності добросовісних платників податків, тоді як справжні правопорушники зможуть уникати відповідальності з причин недосконалості законодавчої техніки.

Попри те, що проблемам юридичної відповідальності за правопорушення у сфері оподаткування, а також порядку її реалізації присвячено численні наукові праці таких вчених як: Я.О. Берназюк, Ю.В. Боднарук, В.А. Бортняк, З.М. Будько, Л.К. Воронова, Е.С. Дмитренко, А.Й. Іванський, Н.П. Каменська, М.П. Кучерявенко, Є.У. Латипова, Д.А. Липинський, М.О. Мацелик, О.В. Муконін, Д.Г. Мулявка, А.В. Роздайбіда, О.П. Угровецький, Р.А. Усенко, Т.Я. Цимбал, Ю.С. Шемшученко тощо, нагальним здається розробка саме фундаментальних підходів, а не врегулювання кожної проблеми окремо. Більше того, відсутність ефективних заходів, спрямованих на превенцію податкових правопорушень, зростання кількості таких порушень, пов'язаних із цифровою економікою, ставить нові вимоги до адміністративного регулювання, а посилення відповідальності гарантує рівність усіх суб'єктів господарювання перед законом, усуваючи привілеї для окремих категорій платників податків.

Зазначене обумовлює актуальність теми дисертаційного дослідження, спрямованого на забезпечення стабільного функціонування податкової системи України, ефективності податкового регулювання та виконання міжнародних зобов'язань. Розв'язання наявних проблем сприятиме вдосконаленню адміністративно-правових засад відповідальності за податкові правопорушення, зміцненню податкової дисципліни та підвищенню рівня довіри громадян до державної податкової системи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Обрана тема дисертаційного дослідження спрямована на виконання основних положень Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26 березня 2021 р. № 12-21, Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30 вересня 2019 р. № 722, Національної стратегії доходів до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2023 р. № 1218-р, Національної економічної стратегії на період до 2030 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 03 березня 2021 р. № 179, Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки, затвердженої

постановою Кабінету Міністрів України від 04 березня 2023 р. № 220, а також тем наукових досліджень Дніпровського державного університету внутрішніх справ «Теоретико-методологічні та прикладні проблеми державотворення та правотворення в Україні» (реєстраційний номер 0118U100436) та «Адміністративно-правові засоби забезпечення публічного порядку в Україні» (реєстраційний номер 0118U100442).

Мета і задачі дослідження. Мета дисертації полягає у виробленні цілісної концепції формування правових механізмів регулювання адміністративної та іншої відповідальності за податкові правопорушення, виявленні проблемних аспектів застосування норм адміністративного та фінансового права в цій сфері, а також виробленні пропозицій та рекомендацій щодо вдосконалення законодавства для підвищення ефективності запобігання, виявлення та притягнення до відповідальності винних осіб за податкові правопорушення в Україні.

Згідно з поставленою метою визначено такі основні **задачі** дослідження:

- запропонувати концептуальні основи правової природи юридичної відповідальності за податкові правопорушення;
- визначити ключові правові та соціальні фактори, які зумовлюють необхідність встановлення юридичної відповідальності за порушення податкового законодавства;
- сформулювати критерії класифікації нормативно-правових актів, які регулюють питання застосування юридичної відповідальності за податкові правопорушення;
- надати визначення поняття «податкове правопорушення» та його ключові ознаки;
- здійснити характеристику суб'єктивної сторони податкових правопорушень, враховуючи особливості вини та мотивів правопорушника;
- дослідити процедури застосування юридичної відповідальності за податкові правопорушення та виокремити ключові види судового розгляду справ про податкові правопорушення;
- оцінити міжнародні підходи до регулювання відповідальності за податкові правопорушення та визначити шляхи їх інтеграції в українське законодавство;
- запропонувати шляхи вдосконалення адміністративно-правового забезпечення застосування юридичної відповідальності за порушення норм податкового законодавства.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері застосування юридичної відповідальності за правопорушення у податковій сфері.

Предметом дослідження є адміністративно-правові засади відповідальності за податкові правопорушення.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та вирішення поставлених завдань у дисертації використовуються когнітивні прийоми, що ґрунтуються на діалектико-матеріалістичній теорії пізнання як фундаментальному методі наукового аналізу соціально-правової дійсності. Для досягнення конкретних результатів під час дослідження використовувалися як

загальнонаукові, так і приватноправові методології. Зокрема нормативно-правовий метод використовувався для аналізу Конституції України, Податкового кодексу України, Кодексу України про адміністративні правопорушення та інших законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, що дозволило систематизувати норми права, які регулюють відповідальність за податкові правопорушення, та виявити прогалини в законодавстві (підрозділ 1.3).

Компаративний метод використовувався для вивчення міжнародного досвіду регулювання відповідальності за податкові правопорушення. Зокрема, аналізувалися моделі правових систем ЄС, можливості їх імплементації в українське законодавство, а також перспективи гармонізації українського законодавства з міжнародними стандартами (підрозділ 3.1).

Системний аналіз дозволив інтегрувати правові, соціально-економічні та інституційні аспекти у дослідженні механізмів юридичної відповідальності за порушення норм податкового законодавства, що забезпечило формування цілісного погляду на проблему (розділ 1).

Історико-правовий метод застосовувався для аналізу еволюції правових норм, що регулюють податкову відповідальність, та їх впливу на сучасний правовий порядок, що дозволило краще зрозуміти формування підходів до вирішення проблем у сфері оподаткування (підрозділи 1.1 та 1.2).

Метод правового прогнозування використовувався для розробки рекомендацій щодо вдосконалення податкового законодавства та вироблення на основі аналізу існуючих тенденцій у правозастосуванні нових механізмів, які враховують цифровізацію та глобалізацію економіки (підрозділ 3.2).

Для уточнення термінів, таких як «податкове правопорушення» та «податкова відповідальність» використовувався логіко-семантичний метод, що сприяло формуванню чіткого понятійного апарату дослідження (підрозділ 1.1).

Використання аналітичного методу та методу юридичного моделювання дозволило сформулювати комплекс законодавчих пропозицій та рекомендацій щодо покращення адміністративно-правового механізму застосування заходів відповідальності за порушення норм податкового законодавства (підрозділи 2.1, 2.3, 3.2).

Ці методи у своїй сукупності забезпечили комплексний підхід до вивчення адміністративно-правових засад відповідальності за податкові правопорушення, їхнього вдосконалення та інтеграції в міжнародний контекст.

Нормативною основою роботи є Конституція України, законодавчі акти України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, постанови Верховної Ради, акти Президента і Кабінету Міністрів України, нормативні акти центральних органів виконавчої влади.

Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять: узагальнення результатів діяльності Міністерства фінансів України, органів Державної податкової служби України, статистичні матеріали Державної служби статистики України за 2018-2023 рр., матеріали опублікованої судової практики, у тому числі й практики ЄСПЛ.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у виробленні

комплексного підходу до вдосконалення правового регулювання відповідальності за порушення податкового законодавства, що включає поєднання теоретичних аспектів із практичними рекомендаціями, спрямованими на усунення прогалин у чинному законодавстві, гармонізацію національних норм з міжнародними стандартами, зокрема положеннями Директив ЄС, а також запровадження інноваційних інструментів для підвищення ефективності правозастосування в умовах цифровізації та глобалізації суспільства. Основні з них такі:

уперше:

- вироблено концептуальні основи адміністративно-правового забезпечення відповідальності за податкові правопорушення, які включають: систематизацію правових механізмів притягнення до відповідальності за податкові правопорушення з урахуванням взаємодії адміністративної, фінансової та кримінальної складових; визначення специфіки відповідальності у сфері податкових правовідносин, яка полягає в інтеграції фінансових санкцій, адміністративно-каральних заходів і кримінальних покарань залежно від тяжкості правопорушення; розробку принципів правової визначеності, пропорційності та ефективності, забезпечуючи збалансоване застосування різних видів відповідальності у податкових правовідносинах; формування пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правового регулювання механізмів відповідальності, зокрема шляхом уніфікації підходів до розгляду податкових правопорушень та запровадження спеціальних процедур, які враховуватимуть ступінь їх суспільної небезпечності;

- правову санкцію за податкові правопорушення визначено як встановлений Податковим кодексом та іншими законодавчими актами України захід фінансової, адміністративної або кримінальної відповідальності, що застосовується уповноваженими державними органами в позасудовому та судовому порядку до осіб, які порушили норми податкового законодавства, і який полягає у стягненні з них грошових коштів (штраф, пеня) або накладенні зобов'язань щодо виконання конкретних дій з метою відшкодування збитків, завданих державному чи місцевому бюджетам, забезпеченні фінансової дисципліни, запобіганні скоєнню нових порушень та усуненні наслідків вже скоєних;

- з метою розв'язання проблеми дублювання відповідальності за вчинення податкових правопорушень запропоновано створення єдиної системи обліку податкових правопорушень, що сприятиме забезпеченню прозорості в накладенні та обліку податкових санкцій, уникненню дублювань у застосуванні адміністративної, фінансової та кримінальної відповідальності за порушення норм податкового законодавства, спрощенню доступу адміністративних, судових і правоохоронних органів до інформації про вже накладені санкції, забезпеченню ефективного моніторингу податкових правопорушень та результатів розгляду справ щодо їх вчинення;

удосконалено:

- визначення понять: а) складу податкового правопорушення як сукупності обов'язкових ознак, закріплених у податковому законодавстві, які

характеризують протиправне діяння (дія або бездіяльність) суб'єкта оподаткування, що призводить до порушення податкового законодавства та тягне за собою застосування заходів адміністративної, фінансової або кримінальної відповідальності; б) провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері оподаткування як здійснення спеціально уповноваженими законом посадовими особами податкових органів, державно-владної діяльності, що проявляється у конкретних діях щодо реалізації і застосування матеріальних адміністративно-правових норм та норм податкового права з метою притягнення до відповідальності винних осіб; в) винного діяння податкового правопорушення як протиправної дії або бездіяльності платника податків, посадової особи або іншого суб'єкта, що порушує встановлені норми податкового законодавства, виражає психічне ставлення суб'єкта до власного вчинку та його наслідків, характеризується виною у формі умислу чи необережності та слугує підставою для притягнення до адміністративної, фінансової або кримінальної відповідальності залежно від його характеру та тяжкості;

– визначення характерних ознак податкової відповідальності, які поділено на: 1) матеріальні – визначають податкову відповідальність як засіб захисту від податкових правопорушень, до яких належить встановлення складів податкових правопорушень та визначення санкцій за їх вчинення; 2) процесуальні – характеризують механізм реалізації податкових правовідносин через розгляд справи про податкове правопорушення у спеціальній процесуальній формі переважно податковими органами; 3) функціональні – вказують на цілі застосування податкової відповідальності, які включають покарання винної особи, відновлення порушених майнових інтересів держави та запобігання новим правопорушенням у сфері оподаткування;

– визначення наукових підходів до класифікації податкових правопорушень незалежно від виду відповідальності, що застосовується за їх скоєння, зокрема на ті, що: а) спричиняють прямі збитки бюджету, посягаючи на податкові зобов'язання, насамперед шляхом ухилення від сплати податків; б) порушують порядок адміністрування податків, створюючи ризики для ефективного управління податковою системою;

дістало подальшого розвитку:

– системне осмислення природи податкової відповідальності як складової частини ширших правових категорій, а не окремого юридичного феномену, що обумовлено: 1) відсутністю специфічної процедури притягнення до податкової відповідальності, адже відповідні дії здійснюються в рамках загальних адміністративних процедур; 2) наявністю фінансового характеру основних санкцій, що інтегрує податкову відповідальність у загальну систему фінансової або адміністративної відповідальності; 3) збігом ключових елементів (процедурних аспектів і санкцій) із іншими видами юридичної відповідальності, зокрема адміністративною та фінансовою; 4) можливістю створення плутанини в правозастосуванні через необхідність розмежування податкової відповідальності від адміністративної, фінансової та кримінальної;

– з'ясування переліку функцій податкової відповідальності, які поділено

на: охоронну (полягає в захисті публічних інтересів держави через забезпечення дотримання податкового законодавства), регуляторну (полягає у сприянні підтриманню фінансової дисципліни та законності у сфері податкових відносин, що є необхідною умовою стабільності економіки та наповнення бюджету), стабілізаційну (стимулює платників податків дотримуватись податкових зобов'язань, що сприяє наповненню державного бюджету та підтриманню соціально-економічних програм), превентивну (полягає у запобіганні вчиненню податкових правопорушень шляхом встановлення чітких правил і санкцій, які утримують потенційних правопорушників від порушення норм податкового законодавства), штрафну (характеризується каральною реакцією держави на податкове правопорушення), відновлювальну (передбачає заходи, які сприяють поверненню коштів, недоотриманих через правопорушення, тим самим забезпечуючи інтереси держави та суспільства), стимулювальну (застосування компенсаційних заходів змушує платників податків враховувати можливі фінансові втрати через несплату податків, мотивуючи їх до своєчасного виконання обов'язків), компенсаційну (забезпечує відновлення балансу інтересів між державою та платниками податків, оскільки правопорушник змушений компенсувати шкоду, завдану суспільству своїм діянням), виховну (формування у платників податків правової культури та усвідомлення важливості виконання податкових обов'язків як основи сталого розвитку держави) функції;

– обґрунтування доцільності, викликаній часом та правозастосовною діяльністю суб'єктів адміністративно-деліктної юрисдикції, законодавчого закріплення у податковому законодавстві: 1) принципу невинності особи, що притягається до відповідальності за вчинення податкового правопорушення; 2) принципу притягнення особи до відповідальності за вчинення податкового правопорушення не інакше, як з підстав і в порядку, які передбачені Податковим кодексом України; 3) загальних положень про відповідальність, де має бути визначене поняття податкового правопорушення та податкового стягнення (санкції), встановлення віку фізичної особи, що може бути притягнута до податкової відповідальності, обставин, що виключають притягнення особи до відповідальності, форми вини, обставин, що пом'якшують і обтяжують відповідальність, а також давність притягнення до відповідальності та стягнення податкових санкцій; 4) судового порядку стягнення податкових санкцій за порушення податкового законодавства;

– критична оцінка міжнародних підходів та світових моделей регулювання відповідальності за податкові правопорушення та визначення на цій основі шляхів їх інтеграції в українське податкове законодавство.

Практичне значення одержаних результатів визначається можливістю їх використання у:

– *науковій діяльності* – як основи для вироблення нових підходів до аналізу та інтерпретації явищ, що були розглянуті в роботі, напрацювання дієвих пропозицій і рекомендацій щодо розв'язання проблем ефективного застосування юридичної відповідальності за порушення податкового законодавства;

– *законотворчій діяльності* – сформульовані у дисертації наукові висновки, пропозиції та рекомендації можуть сприяти гармонізації національного законодавства з європейськими чи міжнародними стандартами;

– *практичній діяльності* – використання аналітичних і методологічних підходів дисертації сприятиме ефективнішому вирішенню конфліктів та спірних ситуацій, допоможе забезпечити реалізацію і захист прав осіб, особливо в контексті інноваційних або специфічних ситуацій, які не були належним чином регламентовані;

– *освітній діяльності* – результати дослідження знайшли застосування та інтегровані у навчальні курси «Адміністративне право», «Адміністративна відповідальність», «Адміністративний процес», а також можуть бути використані при підготовці лекцій, для створення підручників, лекцій, практикумів і посібників із даних дисциплін.

Апробація результатів дисертації. Основні ідеї, положення та висновки, узагальнені та сформульовані у дисертації, оприлюднювалися на науково-практичних конференціях: «Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти» (м. Дніпро, 15 березня 2024 р.), «Importance of Soft Skills for Life and Scientific Success» (м. Дніпро, 07-08 березня 2024 р.), «VI Міжнародна науково-практична конференція з економічних та гуманітарних питань» (м. Дніпро, 14 березня 2024 р.), «Інновації та перспективи сучасної правової науки» (м. Київ, 28 листопада 2024 р.), «Актуальні питання адміністративного права та процесу в умовах воєнного стану» (м. Кропивницький, 06 грудня 2024 р.).

Публікації. Основні положення, сформульовані в дисертації, відображено у дев'яти наукових публікаціях, чотири з яких опубліковані у наукових фахових виданнях України, а також у п'яти тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається із основної частини (вступу, трьох розділів, що об'єднують вісім підрозділів, висновків), списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 235 сторінок, з яких 204 сторінки основного тексту. Список використаних джерел складається із 180 найменувань.

Список публікацій здобувача за темою дисертації, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Ремез К.І. Нормативно-правові засади юридичної відповідальності за податкові правопорушення та місце серед них норм адміністративного права. *Науковий вісник Дніпровського державного університету внутрішніх справ*. 2024. № 4. С. 248-254. URL: <https://visnik.dduvs.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/1164/986>

2. Ремез К.І. Поняття, склад та кваліфікуючі ознаки адміністративного правопорушення у сфері оподаткування. *«Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління»*. 2024. № 4 (32). С. 31-36. URL: <https://journals.maup.com.ua/index.php/expert/issue/view/411/433>

3. Ремез К.І. Міжнародний досвід правового регулювання відповідальності за

податкові правопорушення та шляхи його імплементації в Україні. *Науковий вісник Дніпровського державного університету внутрішніх справ: Науковий журнал*. 2024. Спеціальний випуск № 1 (132) «Права людини та правоохоронна діяльність в умовах воєнного стану». С. 282-286. URL: https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/15741/1/NV_spec_2024.pdf

4. Ремез К.І. Проведення у справах про адміністративні правопорушення у сфері оподаткування: зміст, стадії та особливості. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 11. С. 321-324. URL: http://www.lsej.org.ua/11_2024/75.pdf

5. Ремез К.І. Реформування інституту відповідальності за податкові правопорушення як один із шляхів розв'язання проблем продовольчої безпеки в умовах воєнного стану. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти* : матеріали VIII Міжнар. наук.практ. конф. (м. Дніпро, 15 бер. 2024 р.) ; у 2-х ч. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2024. Ч. II. 740 с. С. 279-282.

6. Ремез К.І. Відповідальність платників податків за вчинення податкових правопорушень в умовах воєнного стану. *Importance of Soft Skills for Life and Scientific Success: Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Internet Conference, March 7-8, 2024*. FOP Marenichenko V.V., Dnipro, Ukraine, 239 p. P. 171-172.

7. Ремез К.І. Необхідність запровадження законодавчих змін щодо звільнення від відповідальності за податкові правопорушення в умовах воєнного стану. Збірник тез доповідей VI Міжнародної науково-практичної конференції з економічних та гуманітарних питань. У 2-х томах. Т. I. Дніпро: ДВНЗ УДХТУ, 2024. 259 с. С. 221-222.

8. Ремез К.І. Особливості доведення вини у вчиненні податкового правопорушення. Матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції «Інновації та перспективи сучасної правової науки» (м. Київ, 28 листопада 2024 р.). К.: Державний університет інфраструктури та технологій, 2024. С. 335-339.

9. Ремез К.І. Використання судової практики у визначенні суб'єктивної сторони податкового правопорушення. *Актуальні питання адміністративного права та процесу в умовах воєнного стану*: збірник матеріалів X Всеукраїнської наукової конференції молодих вчених (в авторській редакції), (м. Кропивницький, 06 грудня 2024 року). Кропивницький, 2024. С. 191-195.

Характеристика особистості здобувачки. Ремез Катерина Ігорівна, 1986 року народження, у 2007 році закінчила Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара і отримала базову вищу освіту за напрямом підготовки «Право» та здобула кваліфікацію бакалавра юриста, у 2008 році закінчила Дніпропетровський національний університет і отримала повну вищу освіту за спеціальністю «Правознавство», здобула кваліфікацію юриста, отримала ступінь вищої освіти «Магістр». З вересня 2006 року працювала на посаді юрисконсульта АТ КБ «Приватбанк», з листопада 2027 року в аудиторській компанії ТОВ «ІНКОН-ЦЕНТР». З травня 2008 року по липень 2024 року працювала юрисконсультом, юристом, заступником директора ТОВ «Юридична агенція «Юрконсалтинг». У травні 2011 року склала

кваліфікаційний іспит та набула статусу адвоката. 3 серпня 2018 року по травень 2019 року проходила навчання в Національній школі суддів України. 04.07.2024 призначена на посаду судді Дніпропетровського окружного адміністративного суду.

З 2021 року і дотепер – аспірант кафедри адміністративного права і процесу Дніпровського державного університету внутрішніх справ.

Освітньо-наукову програму підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право» завершила в квітні 2025 року.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана грамотно із застосуванням сучасної української мови та наукових термінів. Кожний із розділів, підрозділів та пунктів побудовані у логічній послідовності. Усе це забезпечує легкість і доступність сприйняття викладених у дисертації положень.

У результаті попередньої експертизи дисертації Ремез К.І. і повноти публікацій основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Ремез Катерини Ігорівни за темою «Адміністративно-правові засади відповідальності за податкові правопорушення».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Ремез Катерини Ігорівни за темою «Адміністративно-правові засади відповідальності за податкові правопорушення», відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

3. Рекомендувати Ремез Катерині Ігорівні звернутись до Вченої ради Дніпровського державного університету внутрішніх справ із заявою щодо утворення разової спеціалізованої вченої ради.

Голова засідання –
професор кафедри
адміністративного права і процесу
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор
04.04.2025

Борис ЛОГВИНЕНКО